Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2022-00783

POL-30 Saania Simi(UM) 03.06.2022

Asia
Ulkoasiainneuvosto 20.6.2022

Kokous
Ulkoasiainneuvosto 20.06.2022

□□□

Ajankohtaiset aiheet: Ajankohtaisissa asioissa esillä olivat Persianlahti, ml. komissaari Urpilaisen vierailu Arabiemiraatteihin, Jordania, Turkin toiminta, EU-Israel-assosiaationeuvosto ja Myanmarin tilanne.
Afrikan sarvi: Ulkoasiainneuvosto kävi keskustelun Afrikan sarvesta noin vuosi EU:n Afrikan sarvi-strategian hyväksymisen jälkeen. Keskustelun pääpaino oli Etiopiassa, mutta lisäksi mm. Somalian ja Sudanin tilanteet nousivat esille. Ulkoasiainneuvostolle oli jaettu keskustelutausta, joka sisälsi ehdotuksia EU:n jatkotoimiksi. Afrikan sarven vakaus on heikentynyt aseellisten konfliktien, ruokaturvakriisin sekä mm. kuivuuden aiheuttaneen vakavan humanitaarisen tilanteen vuoksi. Pohjois-Etiopian konfliktiin liittyen on nähty joitain positiivisia askeleita, kuten yksipuoliset tulitaukojulistukset, osapuolten ilmaisema mahdollinen valmius rauhanneuvotteluihin ja humanitaarisen avun aiempaa parempi pääsy Tigrayn alueelle, mutta työtä alueen vakauttamiseksi on vielä jäljellä. Jäsenvaltiot jakoivat näkemyksen siitä, että EU:n tulisi pysyä aktiivisena toimijana sekä Etiopian että koko alueen osalta, ja positiivisia askeleita olisi pyrittävä tukemaan EU-toimin. Kokouksessa kerrottiin myös Etiopiaan liittyen valmistellusta EU-tuen erityistoimista. Jäsenvaltiot tukivat asteittaista etenemistä, ja osa jäsenvaltioista toivoi kevään 2021 Etiopiaa koskevien neuvoston päätelmien päivittämistä. Ennen tätä olisi kuitenkin tarpeen päivittää tarkempi tiekartta EU-toimista, ja tämän jälkeen keskustella mahdollisista uusista neuvoston päätelmistä. Somalian osalta jäsenvaltiot painottivat alueella olevien tukioperaatioiden toimintaedellytyksiä tilanteen ollessa uusi presidentinvaalien loppuunsaattamisen ja rauhanomaisen vallanvaihdon jälkeen.

Egypti: Sisäisessä keskustelussa Egyptistä korostettiin Egyptin merkitystä EU:n keskeisenä kumppanina niin turvallisuuteen, alueelliseen vakauteen, muuttoliikkeeseen kuin energiaan ja ilmastoon liittyvissä kysymyksissä. Ruokaturva on huolenaihe, ja EU:n tukea korostettiin. Myös ihmisoikeusongelmien esillä pitämistä painotettiin, mutta lähestymistavoissa oli eroavaisuuksia. Osa jäsenmaista nosti esiin toiveensa järjestää assosiaationeuvosto Israelin kanssa; keskustelua jatkettiin myös ajankohtaisissa asioissa, ja aiheesta valmistellaan tausta-asiakirja.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan: Ukrainaa koskeva keskustelu sivusi neuvostossa lukuisia eri teemoja. Jäsenmaat toivottivat EU:n toimintasuunnitelman Venäjän hyökkäyksen geopoliittisista vaikutuksista tervetulleeksi. EU:n tulee vastata Venäjän disinformaatioon vahvemmin erityisesti Afrikassa ja Lähi-idässä ja samalla tulee kuunnella kumppaneita ja etsiä konkreettisia keinoja niiden tukemiseksi. Tässä suhteessa viljan viennin edistäminen Ukrainasta on keskeistä. Tuki jatkaa Ukrainan tukemista kaikilla tasoilla on vahvaa. Useampi jäsenmaa sivusi Ukrainan ja Moldovan jäsenyyshakemuksista ja hakijamaastatuksen antamista positiiviseen sävyyn.

Muut asiat: esille nostettiin Serbian asettamat sotarikossyytteet neljää kroatialaista kohtaan.

2. A-kohtien hyväksyminen

Hyväksyttiin asiakirjan 10338/22 mukaisesti.

3. Ajankohtaiset aiheet

Persianlahti

Esiin nostettiin Persianlahti-kumppanuutta koskevat tiedonannot ja neuvoston päätelmät. Alueen turvallisuustilanne on jännitteinen. Kumppanuutta Persianlahden yhteistyömaiden kanssa tulisi kuitenkin ajatella mahdollistavasti. Esiin tuotiin ajatus mahdollisesta viisumivapaudesta maille, sillä maiden kansalaiset matkustavat paljon, Viisumivapaus maille olisi osa entistä läheisempää yhteistyötä alueen maiden kanssa. Tiedonannossa ehdotettiin myös alueellisen erityisedustajan nimittämistä. Kokouksessa painotettiin, että aluetta tulisi pitää EU:lle keskeisenä, sillä alue on merkittävä energiaturvallisuuden näkökulmasta. Harkintaan voitaisiin laittaa myös laajempi alueellinen turvallisuuskonferenssi.

Komissaari Urpilainen kertoi Arabiemiraatteihin suuntautuneesta matkastaan, jonka yhteydessä hän esitteli myös tiedonantoa. Urpilaisen mukaan Arabiemiraatit toivotti tiedonannon lähettämän signaalin yhteistyön vahvistamisesta tervetulleeksi. Urpilainen totesi, että yhteistyö alueen maiden ja rahoituslaitosten kanssa avaa mahdollisuuksia Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteiden ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Esillä oli ollut ajatuksia liittyen Afrikan sarven infrastruktuurin kehittämiseen ja uusiutuvaan energiaan (Africa-EU Green Energy Initiative). Urpilainen mainitsi myös myöhemmin tänä vuonna järjestettävän kehitystä koskevan Arab-DAC-dialogin, joka tarjoaa hyvän mahdollisuuden jatkaa pohdintaa operationaalisesta yhteistyöstä. Arabiemiraatit jakavat prioriteettina koulutuskysymykset ja yhteisenä huolena puolestaan Afganistan ja Talebanin toimet naisten ja tyttöjen oikeuksien rajoittamiseksi.

Jäsenmaat toivottivat niin tiedonannon kuin neuvoston päätelmät lämpimästi tervetulleeksi. Yhteistyön vahvistaminen nähtiin tärkeäksi laajasti eri sektoreilla, mukaan lukien ihmisoikeuskysymykset. Keskusteluun nostettiin myös JCPOA-sopimus, joka toteutuessaan parantaisi turvallisuutta. Myös Bagdadin alueellista konferenssia pidettiin hyvänä formaattina ja toivottiin, että jatko-osa voidaan järjestää, kun Irakissa on uusi hallitus. Myös esitys alueellisen erityisedustajan nimittämisestä sai laajaa tukea. Osa jäsenmaista ilmaisi tukensa myös esitykselle viisumivapauden myöntämisestä kaikille GCC-maille.

Jordania

Korkea edustaja viittasi lyhyesti kesäkuun alussa Jordaniassa järjestettyyn assosiaationeuvostoon ja totesi jordanialaisten olleen hyvin iloisia saadessaan isännöidä neuvostoa.

EU-Israel-assosiaationeuvosto

Useat jäsenmaat totesivat kannattavansa EU:n ja Israelin välisen assosiaationeuvoston kokoontumista mahdollisimman pikaisesti. Muutamat jäsenmaat korostivat tarvetta EU:n yhteiselle positiolle aiheesta. Katsottiin, että assosiaationeuvoston järjestämisestä tulisi keskustella perusteellisesti; keskeistä on keskustella ja sopia siitä, mitä EU tulisi neuvostossa sanomaan. Aiheesta on valmisteilla tausta-asiakirja, jossa selitetään, miksi neuvostoja lakattiin järjestämästä, mitkä tekijät johtivat päätökseen ja missä tilanteessa nyt ollaan. Tämän jälkeen tulisi muodostaa yhteinen lähestymistapa ja kutsua neuvosto koolle sitten, kun agenda ja positio ovat vahvistuneet.

Turkin toiminta

Turkin suorittamien sotilaallisten ja poliittisten provokaatioiden todettiin lisääntyneen entisestään ja tilannetta kuvailtiin haastavaksi. Turkki on esimerkiksi vaatinut itäisellä Egeanmerellä sijaitsevien saarten demilitarisointia. Jäsenmaita pyydettiin ottamaan asiaan kantaa. Esiin nostettiin, että Turkin harjoittama retoriikka on jatkuvaa ja myös ilmatila- sekä vesialueiden loukkaukset ovat jatkuneet,

kuten myös siirtolaisten instrumentalisointi. Turkki lisää painetta, ja tilanne on hyvin herkkä. Todettiin että nyt on aika selkeille, uskottaville ja johdonmukaisille viesteille niin EU:lta kuin jäsenmailta, sillä tilanne herättää huolta alueella.
Jäsenmaat ilmaisivat laajasti tukeaan ja solidaarisuuttaan aiheelle. Ilmatilaloukkausten katsottiin olevan provokatiivisia ja huolestuttavia ja ne nähtiin alueellista vakautta heikentävinä. Todettiin**,** että yhteinen lausunto voisi olla paikallaan. Asiaa on nostettu toistuvasti esille yhteyksissä Turkin kanssa, ja tätä tullaan jatkamaan. Samaan aikaan on kuitenkin tärkeää pitää viestintäkanavat auki korkeimmallakin tasolla.

Myanmar
Esiin nostettiin tilanteen eskaloitumisen Myanmarissa ja sotilasjuntan suunnitelmat teloittaa demokratia-aktivisteja. Asiasta ehdotettiin laadittavaksi EU-lausunto.

4. Afrikan sarvi

Keskustelu Afrikan sarvesta katsottiin tarpeelliseksi sen jälkeen, kun EU:n Afrikan sarvi-strategia hyväksyttiin noin vuosi sitten. Geopoliittinen kilpailu Afrikan sarven alueella on kiristynyt. Keskustelussa painotettiin Kenian tulevien elokuun vaalien merkitystä koko alueellisen vakauden kannalta. Turvallisuusyhteistyön jatkaminen on ensisijaista, mukaan lukien AU-operaatio ATMIS ja asteittainen vastuunsiirto Somalian turvallisuusjoukoille. AU-operaatiot ovat toimineet Somaliassa huomattavan pitkään. Instituutioiden välisen YK-AU-FSG-EU-dialogin tulisi jatkua niin pian kuin mahdollista. Samoin keskusteltiin tarpeesta avata uudelleen ATALANTA-operaation jatkoa koskeva keskustelu Somalian uuden hallinnon kanssa.
Sudaniin liittyen todettiin, että vaikka kansallisen hätätilan poistaminen on askel oikeaan suuntaan, on työtä vielä paljon jäljellä. Kolmikantaista UNITAMS-AU-IGAD-prosessia (”tripartite mechanism”) tulisi tukea. Etiopian osalta EU:n johdonmukainen lähestymistapa tuottaa tulosta, ja Afrikan sarven erityisedustajan rooli on ollut erittäin aktiivinen. Myös EU:n ihmisoikeuksista vastaava erityisedustaja on matkustanut Etiopiaan ja keskittynyt erityisesti vastuuvelvollisuuskysymyksiin.
Eritrean joukot ovat edelleen läsnä Etiopiassa. Humanitaarinen tulitauko on toistaiseksi pitänyt, mutta vaikka eteneminen varsinaisiin rauhanneuvotteluihin ei ole vielä varmaa, tukea AU:n toimille tulisi jatkaa. Humanitaarinen pääsy Tigrayn alueelle on parantunut, vaikkei ole vielä riittävää tarpeisiin nähden. Pohjois-Etiopian konfliktiin liittyvien ihmisoikeusloukkausten vastuuvelvollisuuden edistämisen osalta on nähty askeleita Etiopian hallinnon puolelta, mutta ihmisoikeusloukkausten laajuuden vuoksi on tärkeää edelleen kannustaa hallintoa mm. yhteistyöhön YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston kanssa. Vaikka Etiopian tilanteessa on nähty edistystä, ei vielä voida puhua tilanteen normalisoitumisesta, vaan työtä on jatkettava edistyksen saavuttamiseksi EU:n tärkeäksi nostamien prioriteettien osalta.
Afrikan sarvi on geopoliittisesti merkittävä EU:lle. Team Europe on sitoutunut vuoden 2022 aikana 633 miljoonan euron tukeen ruokaturvakriisin vuoksi. Tilanne on erityisen kriittinen Etiopiassa, Somaliassa ja Keniassa. Etiopian tilanteella on keskeinen merkitys koko alueen vakauden kannalta. EU:n prioriteettien osalta on nähty hidasta, mutta vakaata edistystä: humanitaarinen pääsy on lisääntynyt, samoin sitoumukset vastuuvelvollisuuden osalta, mutta tilanne on edelleen erittäin herkkä ja tilanteen kehittyminen lähiaikoina mahdollista suuntaan tai toiseen. EU:n lähestymistavan tulisi olla asteittainen. NDICI-komiteassa on käsitelty EU:n erityistoimia (special measures), ja tällä hetkellä käsitteillä on 81,5 milj. EUR paketti koulutukseen ja terveyteen. Lisäksi valmisteilla on toinen tukipaketti ruokaturvakriisiin vastaamiseksi. Myös maailmanpankki hyväksyi juuri Etiopialle mittavan tukipaketin, joka mobilisoidaan hallituksen kautta. Monikanavainen apu voi kuitenkin tuoda haasteita edistyksen saavuttamiselle.
Somalian osalta EU on palauttamassa budjettituen loppuunsaatettujen presidentinvaalien jälkeen, suunnitelmissa on vapauttaa 13,5 miljoonan euron budjettitukiosuus kesällä. EU:n monivuotinen ohjelma Somalialle on 275 miljoonaa euroa vuosille 2021-2024. Afrikan sarven alueellisen lähentymisen osalta toivotaan nähtävän kehitystä, ja EU voi tukea tätä mm. Horn of Africa Initiative’n

ja Global Gatewayn kautta. Edistyksen saavuttaminen tarvitsee yhtenäisyyttä Team Europen kautta, mutta myös jäsenvaltioiden taholta. Lisäksi dialogia on käytävä Persianlahden valtioiden kanssa ja pyrittävä hakemaan synergioita.
Jäsenvaltiot keskittyivät puheenvuoroissaan pääasiassa Etiopian tilanteeseen, mutta lisäksi Somalia, Sudan ja Eritrea nousivat esille. Keskustelussa tuotiin esille tarve EU:n vahvalle roolille koko alueella, sillä Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset alueelle, mukaan lukien disinformaation vaikutukset, ovat huomattavia. Kokonaisvaltaisen alueellisen vakauden näkökulman Afrikan sarven osalta tulee ottaa huomioon myös mahdollinen konfliktien ja epävakauden leviäminen valtioiden rajojen yli. Todettiin myös, että Afrikan sarven osalta tulisi kiinnittää huomiota turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen, humanitaariseen kriisiin ja ruokaturvaan. **Suomi** totesi puheenvuorossaan, että Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset näkyvät myös Afrikassa ja EU:n lähestymistavalla on laajempaa geopoliittista merkitystä, humanitaarinen tilanne on erittäin vaikea, ja Venäjän sotatoimien vaikutus heikentää tilannetta entisestään. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös alueelliseen vakauteen, radikalisaatioon ja muuttoliikkeeseen.
Keskustelussa nostettiin esiin alueeseen liittyviä seikkoja monipuolisesti; AU:n aktiivista roolia korostettiin, sillä ilman Etiopiaa on vaikea saavuttaa vakautta koko alueella. Myös vakavaan humanitaariseen kriisiin vastaamista tulisi painottaa. Esiin nousivat myös ilmastonmuutoksen vaikutukset konflikteihin Afrikan sarven alueella sekä GERD-neuvottelut, joilla on myös merkitys alueelliseen vakauteen. Koko Punaisenmeren alueella on strategista merkitystä Euroopalle ja EU:n tulee näyttäytyä myös tällä osa-alueella luotettavana toimijana. Afrikan sarven turvallisuustilanteella nähtiin olevan myös vaikutuksia Euroopan turvallisuuteen, mikä tulisi ottaa huomioon, samoin kuin muuttoliikkeiden juurisyiden ehkäisy sekä Covid-pandemiaan vastaaminen, joka on Afrikassa vielä monilta osin alkutekijöissään. Todettiin, että Afrikan sarven alueelliseen vakauteen vaikuttavat useat tekijät, kuten ilmastonmuutoksen vaikutukset, muuttoliike, energiasiirtymä sekä maiden sisäiset konfliktit. EU:n olisi hyvä kasvattaa näkyvyyttään alueella, jotta se nähtäisiin aktiivisena toimijana.
Etiopian osalta useat jäsenmaat totesivat, että tilanteessa on nähty kehitystä positiiviseen suuntaan EU:n keskeisten vaateiden osalta, ja nyt on tuettava edistystä, jotta nähdään myös jatkoaskelia oikeaan suuntaan. Jäsenmaat myös toivat esille mm. Etiopiaa koskevan EU-keskustelun ajankohdan tärkeyden positiivisten kannustimien luomiseksi, ”more for more”-lähestymistavan huomioimisen ja Etiopian suuntaan lähtevien jatkoa koskevien viestien selkeyden tärkeyden. Esiin nostettiin myös yhtenäisen tiekartan luominen, jotta voidaan määritellä selkeästi, minkä edistyksen nähdään johtavan EU-toimien käynnistämiseen.
Useat maat, mukaan lukien Suomi, painottivat itsenäistä tutkintaa ja vastuuvelvollisuuden varmistamista Pohjois-Etiopian konfliktin aikana tapahtuneista ihmisoikeusloukkauksista ja AU:n rauhanvälitystoimien tukemisen jatkamista. Afrikan sarven EUSR sai kiitosta näkyvästä ja aktiivisesta roolistaan etenkin Etiopian osalta**.** EU:n ja muiden toimijoiden väliseen koordinaatioon tulisi kiinnittää huomiota, lisäksi tulisi panostaa paitsi rauhanprosessin edistämiseen, myös vastuuvelvollisuuden varmistamiseen. Muun muassa **Suomi** painotti, että painetta on jatkettava Eritrean vetäytymiseksi. **Suomi** totesi, että Eritrean rooli Etiopiassa on ongelmallinen, mutta kapenemassa.
Somaliaan liittyen todettiin tarve EU-koordinaation tiivistämiselle ja aktiivisuus uuden hallinnon suuntaan. Muutama jäsenmaa nosti esiin ATALANTA-operaation kokonaisvaltaisen merkityksen merellisen turvallisuuden edistämisessä, ja neuvotteluja operaation jatkosta on pyrittävä jatkamaan uuden hallinnon kanssa. Myös kestävän rahoituksen turvaaminen ATMIS-operaatiolle nostettiin esille, vaikka lähestymistapa sille olisikin aiempaa ehdollisempi. Keskustelussa tuotiin esille myös ajatus Somaliaa koskevan lähestymistavan muuttamisesta, ja esitettiin, että Somalian olisi kannettava enemmän vastuuta turvallisuudestaan. Myös ATMIS:n tavoitteet tulisi määritellä tarkemmin etenkin al-Shabaabin vastaisten toimien tehokkuuden osalta, ja EU:n tulisi olla keskustelussa aktiivinen. EU:n roolia merkittävänä rahoittajana Somalialle nostettiin myös esille, sillä tämä auttaa tukemaan suhteiden rakentamista ehdollisempaan lähestymistapaan.
Muun muassa **Suomi** nosti esiin Sudanin keskeisen merkityksen EU:lle ja EU:n strategisen lähestymistavan tarpeen, etenkin huomioiden Venäjän erityisen suuren vaikutusvallan maassa.

Todettiin myös, että Sudanin osalta tavoitteena täytyy olla pyrkiä vastaamaan kansalaisten legitiimeihin odotuksiin siirtymäprosessin osalta, ja EU:n tulisi pysyä tilanteessa aktiivisena.
Afrikan sarven ohella viitattiin myös Afrikan suurten järvien alueeseen ja nostettiin esiin erityisesti Kongon demokraattisen tasavallan itäosien heikentynyt turvallisuustilanne ja aihetta pyydettiin harkittavaksi seuraavaan ulkoasiainneuvostoon. Ehdotus sai lähtökohtaisesti myös kannatusta, sillä turvallisuustilanne itäosissa on heikkenemässä nopeasti.
Keskustelu vedettiin yhteen toteamalla, että Etiopian osalta EU:n tulee vastata positiivisiin kehityskulkuihin mm. komission nyt valmistelemilla erityistoimilla, joskin toimien koordinointi kansainvälisten rahoituslaitosten (IFI) kanssa olisi tärkeää. EU:n lähestymistavan tulee olla ehdollinen (”more for more”) ja asteittainen. Ensisijaisesti olisi keskityttävä mainitun tiekartan luomiseen, ennen kuin neuvoston päätelmien päivittäminen on ajankohtaista. Somaliaan liittyen on tärkeää hyödyntää mahdollisuus uuden hallinnon myötä keskustella mm. ATALANTA-operaation mandaatin uusimisesta. Sudanin osalta tukea UNITAMS-AU-IGAD-välitystoimille on jatkettava. Lopuksi nostettiin esiin tarve monipuolistaa EU:n energialähteitä Venäjän hyökkäyssodan vuoksi ja todettiin, että esim. Mosambikin kaasuvarannot voivat olla vaihtoehto Venäjän kaasulle.

5. Egypti

Keskustelu avattiin viittaamalla edellisenä päivänä järjestettyyn assosiaationeuvostoon, jossa hyväksyttiin EU:n ja Egyptin kumppanuusprioriteetit vuosille 2021-2027. Uudet prioriteetit ovat hyvä merkki suhteiden tulevaisuuden näkökulmasta. Egyptin todettiin olevan erityisen haavoittuvassa asemassa ruokaturvaan liittyen ja tilanne tulee muuttumaan entistä haastavammaksi syksyllä, kun viljavarastot ehtyvät. Esiin nostettiin myös kaasun tuonnin lisäämiseen tähtäävän EU:n, Israelin ja Egyptin kolmikantaisen yhteisymmärryspöytäkirja, joka allekirjoitettiin komission puheenjohtajan Kairon-vierailun yhteydessä. Egyptin isännöimää COP27-ilmastokokousta kuvailtiin hyväksi mahdollisuudeksi, vaikkakin tällä hetkellä aiheen ympärillä on haasteita. Lopuksi neuvostossa otettiin esiin myös ihmisoikeuksiin liittyvät kysymykset, joka on aiheena herkkä, mutta joka on nostettava esiin. Egypti on julkaissut viime syksynä kansallisen ihmisoikeusstrategian, ja sen toimeenpano on hyvin tärkeä kysymys.
Todettiin, että EU:n ja Egyptin välille on rakentunut uusi ja rakentavampi agenda. Yhteisiä ja molempia osapuolia hyödyttäviä tavoitteita on onnistuttu löytämään. Kaasuyhteistyöhön liittyvä yhteisymmärrysmuistio tulee tärkeällä hetkellä ja auttaa luomaan Euroopalle uuden ja luotettavan energianlähteen. Lisäksi se luo uuden tyyppisen kolmikantaisen kumppanuuden, joka vastaa uutta todellisuutta alueella. Nyt solmittua kumppanuutta tulisikin hyödyntää esimerkkinä myös tuleviin järjestelyihin alueella ja laajemminkin.
Ruokaturvaan liittyviin haasteisiin on pyritty löytämään ratkaisuja. Egypti on hyvin haavoittuvainen, sillä 80 % maan tuontiviljasta on tullut Ukrainasta ja Venäjältä. Egyptille on allokoitu 100 miljoonaa euroa eteläisen naapuruston ruoka- ja resilienssivälineestä. Lisää toimia kuitenkin tarvitaan. Jo ilmoitettua tukea käytetään viljan varastointikapasiteetin kasvattamiseen sekä viljelijöiden tukemiseen mm. uusiin teknologioihin ja viljalajeihin liittyen. EU on tukenut myös Egyptin energia- ja vesisektoria 180 miljoonalla, minkä lisäksi laittoman muuttoliikkeen vastaiseen toimintaan suunnattu tuki on tuplattu; tuesta puolet menee rajanvalvonnan tukemiseen ja toinen puoli syyrialaisten pakolaisten isännöintiin. Summa on 160 miljoonaa euroa. Lopuksi nostettiin esiin myös potentiaalisia tulevia yhteistyöalueita uusiutuvaan energiaan ja putkikaasuun liittyen.
Jäsenmaat korostivat yksimielisesti Egyptin merkitystä keskeisenä ja tärkeänä kumppanina. Kumppanuutta kuvattiin strategiseksi, ja Egyptin roolia niin alueellisen vakauden ja turvallisuuden, muuttoliikkeen hallinnan kuin energian näkökulmasta korostettiin. Jäsenmaat pitivät tärkeänä, että EU tukee Egyptiä Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksiin vastaamisessa; etenkin korostettiin ruokaturvaa ja Egyptin asemaa. Osa jäsenmaista peräänkuulutti lisää tukea ruokakriisiin vastaamiseksi, jolloin esiin nousi myös näkemyksiä tuen vastavuoroisuudesta ja EU:n näkemysten tukemisesta Venäjän aggressioon liittyen. Myös tukea COP27-ilmastokokouksen isännöimisessä korostettiin ja Egyptillä nähtiin olevan keskeinen rooli ilmastonmuutoksen vastaisessa toiminnassa. Keskustelussa nostettiin

esiin mm. kansalliset toimet päästöjen vähentämiseksi ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisen tärkeys. Uudet kumppanuusprioriteetit toivotettiin tervetulleeksi.
Muutama jäsenmaa korosti kärsivällisyyttä ihmisoikeuskysymyksiin liittyen. Tässä yhteydessä huomautettiin esimerkiksi siitä, että yhteistyön täytyy perustua dialogiin ja yhteisymmärrykseen. Useat jäsenmaat katsoivat, että Egyptille tulee antaa tunnustusta sen toimista erinäisten haasteiden korjaamiseksi. Osa jäsenmaista korosti vahvemmin myös ihmisoikeusongelmien esillä pitämistä ja peräänkuulutti tasapainoa rakentavan, mutta samalla EU:n periaatteista kiinni pitävän lähestymistavan. Todettiin myös, että sosiaalisten ja taloudellisten oikeuksien lisäksi keskustelua tulee käydä myös yksilön oikeuksista.
Useat jäsenmaat nostivat esiin erot siinä, miten EU ja Egypti näkevät Venäjän hyökkäyssodan ja sen vaikutusten syyt ja katsoivat, että dialogia on tärkeää jatkaa. Tässä yhteydessä katsottiin, että Egyptille tulee lähettää positiivinen viesti ja kiittää Egyptiä yhteistyöstä samalla kuitenkin korostaen, että Venäjä on syyllinen esimerkiksi ruokaan liittyviin haasteisiin. Huomautettiin myös Egyptin äänestäneen YK:n yleiskokouksen Venäjän toimet tuomitsemien päätöslauselmien puolesta ja katsottiin, että vuoropuhelua ja yhteistyötä tulee rakentaa tämän pohjalta. Myös sinnikkyyttä peräänkuulutettiin ja korostettiin, että Venäjän toimet tulee tuomita yhdessä. Keskustelussa Egyptin kanssa nousi esiin näkemyseroja Venäjän hyökkäyssotaa koskevasta kielestä. Keskustelujen edetessä muotoilusta päästiin kuitenkin sopimukseen.
Keskustelussa nousi esiin myös kysymys EU:n ja Israelin assosiaationeuvoston järjestämisestä. Tässä yhteydessä nostettiin esiin, että ennen neuvoston pitämistä EU:n tulisi tarkastella positiotaan useista Israelin ja Palestiinan väliseen konfliktiin liittyvistä asioista.

6. Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Todettiin tarve jatkaa Ukrainan sotilaallista tukemista. Tämä sisältää uuden tukierän hyväksymisen Euroopan rauhanrahasto EPF:stä. Ennen sitä tulisi käydä keskustelu, miten löydetään keinoja tukea Ukrainaa jatkossa, mutta varmistaa myös EPF:n käyttö muualla maailmassa. Samoin EPF:n aiempien maksuerien takaisinmaksuista tulee keskustella jäsenmaiden kesken. Todettiin lausunnot Ukrainan, Moldovan ja Georgian jäsenyyshakemuksista. Eurooppa-neuvosto keskustelee asiasta. On tärkeää, että EU välittää aiheessa vahvan viestin.
Venäjän hyökkäyksen geopoliittisista vaikutuksista on tärkeää keskustella. Tapaamisissa mm. afrikkalaisten kanssa on noussut esille, että EU:n tulee panostaa aiheesta esiintyvien narratiivien huomioimiseen. On tärkeää kuunnella kumppanimaiden huolia ja viestiä selkeästi EU:n toimista ja osoittaa solidaarisuutta. Tämä on myös osa Euroopan ulkosuhdehallinnon laatimaan toimintasuunnitelmaa koskien Venäjän hyökkäyksen geopoliittisia vaikutuksista. On tärkeää painottaa käytännön toimintaa ja jäsenmaiden tukea toimintasuunnitelman toteuttamisen osalta.
EU on antanut Venäjän hyökkäyksen alkamisen jälkeen ruokaturvaan liittyvää tukea Afrikalle 1,6 miljardin euron edestä, ja eteläinen naapurusto on saanut tukea 250 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti tulee myös pohtia seuraavia askeleita ja sitä, kuinka EU voi tukea kumppanimaitaan mm. kastelujärjestelmien, uusien teknologioiden ja uusien viljelytapojen kehittämisessä. Ukraina on saanut sodan alusta lukien tukea 4,6 miljardia mm. makrotaloudellisena ja budjettitukena, humanitäärisenä apuna ja sotilaallisena tukena. Lisäksi todettiin komission arviot Ukrainan, Moldovan ja Georgian jäsenyyshakemuksiin.
Neuvostossa käytiin myös täysi pöytäkierros, jossa käsiteltiin sekä Ukrainaan liittyviä kysymyksiä, että Venäjän hyökkäyksen globaaleja vaikutuksia.
Jäsenmaat toivottivat toimintasuunnitelman Venäjän hyökkäyksen geopoliittisista vaikutuksista tervetulleeksi. Toimintasuunnitelman osalta pidettiin tärkeänä edetä toimeenpanoon. EU:n tulee osoittaa solidaarisuuttaan erityisesti haavoittuvimmassa asemassa oleville maille ja tukea kumppanimaitaan konkreettisesti erityisesti Afrikassa ja Lähi-idässä. Venäjän narratiivi ruokaturvaan liittyen on vahvistumassa mm. Afrikassa. Samalla myös monet EU:n kumppanimaista ovat alkaneet kiinnittää huomiota enenevissä määrin sodan seurauksiin kuin sen syihin. EU:n olisikin tärkeää tehostaa omaa viestiään siitä, että EU:n pakotteet eivät estä elintarvikkeiden vientiä Venäjältä

kolmansiin maihin. Useampi ministeri ilmaisi valmiutensa osallistua EU:n viestien välittämiseen kolmansiin maihin.
Ruokaturvan osalta on tarve jatkaa kaikin keinoin tukea Ukrainalle viljanviennin edistämiseksi. On tärkeää edetä vaihtoehtoisten reittien etsinnässä ja solidaarisuuskaistojen kautta. On tärkeää kartoittaa myös Mustanmeren reitin avaamista, mutta Ukrainan tulee voida hyväksyä ratkaisut, joita viljanvientiin etsitään.
Neuvostossa todettiin yleisesti laaja tuki jatkaa Ukrainan tukemista kaikilla tasoilla. Myös sotilaallisen tuen jatkamista pidettiin tärkeänä ja seuraavan EPF-tukierään suhtautui myönteisesti muutama jäsenmaa. Esiin nostettiin myös toive siitä, että EPF:n takaisinmaksujärjestelmässä huomioitaisiin ne jäsenmaat, jotka ovat jo toimittaneet merkittävästi sotilaallista tukea Ukrainalle. Muutamat jäsenmaat totesivat valmiuden EU:n pakotteiden laajentamiseen ja esiin nostettiin lyhyesti jäsenmaiden päämiesten vierailuja Kiovaan.
Useampi jäsenmaa sivusi jo komission arviota Ukrainan jäsenyyshakemuksesta positiivisesti. Myös positiivista suhtautumista Moldovan kandidaattistatukseen pidettiin tärkeänä. Samalla kun Ukrainalle ja Moldovalle lähetetään poliittinen viesti kandidaattistatuksen myöntämisen kautta, tulisi EU:n pitää myös Länsi-Balkan läheisesti mielessä.
Suomi kertoi puheenvuorossaan edellisen viikon Pohjoismaat-Afrikka ulkoministerikokouksesta Helsingissä, johon osallistui n. 20 ulkoministeriä Afrikasta. EU-näkökulmasta keskustelua herättivät erityisesti energia- ja ruokaturvakysymykset ja näihin liittyvät narratiivit. Afrikkalaiset korostivat halunsa pysyä neutraaleina ja näkivät Ukrainan konfliktin lännen ja Venäjän välisenä. Suomi toivotti EU:n globaalin toimintasuunnitelman tervetulleeksi ja piti tärkeänä työtä ruokaturvan osalta mukaan lukien ratkaisujen etsiminen viljan viemiseksi Ukrainasta. Samalla tulee myös huomioida, että myös ilmastonmuutos heikentää ruokaturvaa. Suomea pyydettiin jakamaan raportti Pohjoismaat-Afrikka ulkoministerikokouksesta.
Keskustelu vedettiin lopuksi yhteen. Toimintasuunnitelmaan liittyen, alussa on tarkoitus lähestyä Afrikan ulkoministereitä kirjeitse, jossa tiivistyvät EU:n viestit mm. siitä, että EU:n pakotteet eivät koske kolmansia maita, vaan ainoastaan EU:ta. Viljan vienti Venäjältä Afrikkaan on mahdollista. Jäsenmaat voivat käyttää kirjeen sisältöä viestinnässään kumppaneiden kanssa. Samalla tulisi myös kiinnittää huomiota Venäjän toimiin, jotka nostavat viljan maailmanmarkkinahintoja, kuten vientitullit Venäjältä ja vakuutusmaksujen nousut Mustanmeren liikenteessä. EPF:n osalta tulisi pohtia ratkaisuja siihen, miten lisätä tukea Ukrainalle, ja kuinka takaisinmaksut aiemmista eristä tullaan sopimaan. Keskustelua Kandidaattistatuksen myöntämisestä Ukrainalle ja Moldovalle tullaan jatkamaan ja on tärkeää lähettää vahva poliittinen viesti. Georgian osalta tulee viestiä, että myös sen kohdalla ovi on avautumassa. Länsi-Balkan on myös tärkeä muistaa laajentumiskeskustelussa.

7. Muut asiat

Muissa asioissa tiedotettiin jäsenmaita Serbiassa nostetuista sotarikossyytteistä neljää kroatialaista lentäjää vastaan. Lentäjiä syytetään vuonna 1995 tapahtuneista teoista. Ratkaisun löytäminen asiaan olisi tärkeää alueellisen yhteistyön kannalta. EU:n olisi hyvä viestiä asiasta huippukokouksessa Länsi-Balkanin maiden kanssa myöhemmin kuluvalla viikolla.

Suomen edustajat
Suomea edusti neuvostossa ulkoministeri Pekka Haavisto sekä virkamiesvaltuuskunta

Liitteet

Viite

Asiasanat	Afrikan sarvi, UAN Ulkoasiainneuvosto, Ukraina, Venäjä, YUTP, Egypti
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM